

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročniki v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5. poštni predaj 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značala vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialnem namenu delavstva in namučencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 57 • Maribor, torek, dne 21. maja 1940 • Leto XV

Ali ni povsod tako?

Delavstvo, zdrami se in čuvaj svoje pravice.

Že pred desetimi leti je rekel nemški ekonomist Louis Brentano: »Delavcem je zakon zagotovil pravico, toda oni so preganjani, ako žele, da se s to pravico okoristijo!

Čudna so pojmovanja našega sveta o delavcih in delavskih državljskih pravicah. Formalno ima delavec pravico, da je organiziran. Zakon o društvi velja zanj kakor tudi za vse druge državljane. In vrhutega obstoja za delavce še posebna pravica do strokovnega organiziranja, ki jo jamči zakon o zaščiti delavcev.

Če so zakoni delavcem zagotovili pravico do organizacij, je za to obstojal gotovo važen razlog. Če bi teh razlogov ne bilo, ne bi obstojale niti zakonite določbe o svobodi delavskega organiziranja.

Pred nami so (kakor poročajo »Radniške Novine«) delavci, ki so prišli iz Umke in so bili zaposleni v tamošnji tvornici papirja in lepenke. Kazali so nam svoje plačilne kuverte. Na njih čitamo, da so delali po 60 ur (po zakonu bi smeli delati le 48 ur tedensko), kakor tudi, da je ves delovni čas plačan kot redni delovni čas po tri dinarje na uro. Po raznih odbitkih je dobil delavec na roko 170 dinarjev tedensko. — V tem času je 48 rednega in 12 ur prekočasnega dela.

Delavci so zahtevali, da se jim čezurno delo plača, kakor zakon določa. Pa so zaradi tega zleteli iz tovarne na vrat na nos. Danes ena partija, jutri druga, pojutrišnjem tretja. Delavci so bili brez pomoči. V nesreči so prišli na to, da jim je potrebna organizacija. — Skupini delavcev, ki stoji pred nami, je bilo rečeno kar naravnost, da so bili odpuščeni, ker so pristopili k organizaciji in ker imajo v obratu glavno besedo.

Za izplačilo nadurnega dela poznamo pot. In organizacija bo ukrenila, da delavci ne bodo več zatirani. Tudi za nizke plače, kadar gre zanje, imamo pot, ki jo zakon določa in po kateri moremo iti.

Toda za ureditev položaja delavcev v podjetjih je prvi predpogoj obstojanje njihove svobodne strokovne organizacije. Z namenom in željo, da se delavcem omogoči izboljšanje njihovega materialnega in socialnega položaja, so bili sklenjeni zakoni, ki jamčijo delavcem svobodo organiziranja in njihove strokovne organizacije.

Kadar obstojajo zakoni, tedaj bi morale obstojati tudi sankcije, ki naj jamčijo, da se bodo zakoni izvrševali.

Edina sankcija, ki se doslej izvaja v varstvo zakonitih delavskih pravic, je bila in ostane tudi dalje kolektivna (skupna) zavest delavcev in njihova odpora volja, ki jo kljub vsemu trpljenju za to svojo temeljno državljsko pravico, nadaljujejo ter z nadaljnjo trdno brigo z organizirano silo uveljavijo ter pribore sebi spoštovanje družbe.

Leon Blum k položaju

Gre se za demokratični socializem.

Leon Blum, voditelj francoskih socialistov se je udeležil kongresa laburistične stranke v Londonu. Blum je na kongresu ognjevitvo nastopil. — Moja domovina in vaša domovina sta pred največjo bitko v zgodovini. Potrebujemo vojaške, — — — — — V tej vojni se borimo tudi za socializem.

Ogromne človeške žrtve

Umik zaveznikov v Belgiji in Franciji

Vsled kapitulacije Nizozemske so Nemci ojačili svoje sile, ki so prodirale vzdolž Albertovega kanala v Belgiji in uspeli, da so ta kanal prekoračili ter tako prišli za hrbet belgijskemu trdnjaskemu sistemu ob reki Meusi od Liega do Namurja. Zato so se pretekli teden zavezniške čete umaknile na črto Namur—Louvain—Antwerpen. Pa par dneh hudih bojev so se 17. maja umaknile ponovno in prepustile Nemcem glavno mesto Belgije Bruselj, tako, da je fronta potekala od Antwerpna (na severu Belgije, zapadno od Bruslja) pa do utrdb okrog mesta Maubeuge (že na francoskem ozemlju). V soboto, dne 18. maja so zavezniki izpraznili tudi Antwerpen in svoje skrajno levo krilo naslonili na mesto Gent v zapadni Belgiji. Tako trdijo zavezniška poročila, Nemci pa nasprotno trdijo, da so sovražnika pregnali in ga zasledujejo.

Trdnjava Liege in Namur sta, kakor je razvidno, od Nemcev obkoljeni, se pa še vedno držita.

Nemci zasedajo na Holandskem zee-landske otoke, s katerih so Holandci odpeljali ves vojni material in letala.

Strahoviti boji v severo-vzhodni Franciji

Med tem so Nemci osredotočili svoj napad tudi proti severovzhodni Franciji. Predvsem so napadli z belgijskega ozemlja na črto Montmedy—Sedan. Pri Sedanu se je nemški vojski posrečilo s strahovitimi napadi vdreti v francosko Daladierovo obrambno linijo na širini kakšnih 80 km in napredovati v smeri proti kraju Rethel ob reki Aisne. Med tem se je francoska vojska v Belgiji na reki Meuse (Namur—Dinant—Givet) umaknila proti zapadu na črto Charleville—Maubeuge. Nastala je nova fronta na francoskem ozemlju od najjužnejše točke Montmedy v severozapadni smeri preko Rethla—Charville—Maubeuge.

Boji, ki divjajo že od srede preteklega tedna na tej fronti, so gotovo najbolj krvavi v zgodovini človeštva.

Na tej okrog 120 km dolgi fronti operirajo tri nemške armade z okrog 40 divizijami in 3000 tanki ter 2000 letali.

Nemci so napredovali na črti Charleville—Maubeuge do krajev Hirson in Avesne.

Nemška taktika

Nemci uporabljajo taktiko brezobzirnega napadanja s tanki in motoriziranimi silami, ne meneč se za kritje teh edinic na levi in desni strani. — Njih namen je, da s prodiranjem tankov napravijo vrzel v fronti nasprotnika in ga potisnejo pred seboj, nakar nastopi pehota, ki prične s čiščenjem ozemlja levo in desno od gazi, ki so jo napravili tankovski odredi. Vendar bi ta akcija ne bila mogoča brez pomoči letal, ki imajo nalogo, da obstreljujejo umikajočega se nasprotnika in preprečijo nastop nasprotnikovih motoriziranih sil proti nemškim tankom.

Proti tej nemški taktiki nastopa francosko vojno poveljstvo na ta način, da drži fronto na »tečajih«, levo in desno od vdora in z vsemi silami preprečuje sovražni pehoti, da bi vdrla za tanki v vrzel. Angleški in francoski bombniki pa napadajo nemška letala in mečejo bombe na tankovske odrede.

Po zahtilu strokovnjakov je nemško armadno vodstvo vrglo na to področje fronte 11 od 12 tankovskih divizij. Za Nemce je ta del fronte važen, ker je od tod najbližja pot proti Parizu. Francozi pa se tudi zavedajo nevarnosti, ki jim preti, zato so organizirali srdito obrambo.

Kdo ve

koliko stotisoč vojakov je padlo oz. bilo ranjenih

v teh nekaj dneh vojne na tej razmerno kratki fronti. Nemška poročila ne govorijo o izgubah, pač pa francoska, ki povedo, da so polja posejana z mrličmi, razbitimi tanki, oklopnimi vozovi, sestreljenimi letali, topovi itd.

Vendar ti boji še niso zaključeni. Neverjetno je, kako morejo vojaki vzdržati v takem peklu, kjer eksplodira na tisoče ton bomb in granat in udarja na vse strani na milijone krogel. Francosko armadno poveljstvo izjavlja, da se fran-

coski vojaki menjajo na fronti vsako tretjo noč. Nemški vojaki, ki so prišli v francosko ujetništvo, pa pravijo, da nekateri niso spali že odkar so pričeli boji na tem frontnem področju.

Nemci so poslali na tej fronti v boj svoje elitne čete.

Nemci trdijo, da so vjeli doslej 110 tisoč zaveznikov in da imajo zavezniki večje izgube na letalih, kot pa jih imajo oni. Zavezniki pa poročajo, da je bilo od časa nemškega napada na Holandijo in Belgijo pa do 18. maja zbitih 1500 nemških letal.

Kdo bi vedel, koliko znaša dnevna potrošnja bencina za tanke in letala? Ena sama motorizirana divizija ga porabi dnevno 2600 ton. Eno je gotovo, da gre vsa ta potrošnja bencina iz rezerv. Ako teh rezerv ne bo mogoče nadomestiti, potem bo treba prej ali slej omejiti uporabo motoriziranega orožja.

Novi boji se razvijajo pri St. Quentinu

Po najnovejših poročilih so boji pri Rethelu znatno popustili.

V koliko je ponehanje bojev v tem odseku posledica francoskih protinapadov oz. obrambe, se bo šele videlo.

Pač pa so Nemci napadli 80 km do 100 km severozapadno od tega odseka preko Hirson—Vervin—Avesnes in dosegli ter zavzeli St. Quentin in Le Cateau. Angleška in francoska poročila

trdijo, da imajo sedaj Nemci namen poskusiti, da bi prišli za hrbet zavezniški armadi, ki se drži v Belgiji.

Kot najbolj uspešno sredstvo proti nemškim tankom so se obnesli 7.6 cm brzostrelni francoski topovi, ki prebijajo oklepe tudi največjih nemških tankov. S temi topovi streljajo Francozi večkrat na razdaljo samo 90 m.

Angleški letalski napadi na Bremen in Hamburg

Angleški bombniki že več noči zaporedoma napadajo nemško zaledje z bombami. Najbolj odjeknila sta napada na Hamburg in Bremen. V Bremenu je ena bomba zadela bencinske rezervoarje. 600 m visok plamen je švignil kratko po strašni eksploziji proti nebu in vso pokrajino je zavil gost, črn dim.

Zlasti bombardirajo zavezniška letala tudi veze Nemcev za fronto, obratno pa seveda tudi ne počivajo Nemci.

Po izjavi angleškega ministrskega predsednika Churchilla so izgube zavezniških in nemških letalskih sil 1:3 v korist zaveznikov.

Vsled angleških letalskih napadov so Nemci prekinili z večerno oddajo radijskih postaj.

Strahovite izgube

Ako se vzame za podlago izjava bivšega poveljnika nizozemske vojske Winkelmanna, da so znašale zgube Nizozemcev v par dneh okrog 100.000 mož, se more z gotovostjo računati, da je na zapadni fronti padlo in bilo ranjenih do konca preteklega tedna precej nad en milijon vojakov na obeh straneh.

Sprememba v francoski vladi

V francoski vladi so bile izvršene spremembe. Predsednik valade Reynaud je postal vojni minister, njegov pomočnik pa 84 letni maršal Petain, znan iz svetovne vojne in sedaj poslanik v Madridu. Daladier, dosedanji vojni minister, je postal zunanji minister. Henry Roy je izstopil iz vlade, njegov resor, notranje ministrstvo, pa je prevzel dosedanji kolonialni minister Man-

del, dočim je Louis Rollin postal minister kolonij.

General Weygand poveljnik vseh zavezniških sil

V Parizu je bil te dni vojni posvet, na katerega je prišel angleški ministrski predsednik Churchill in pa general Weygand iz Sirije.

General Weygand je prevzel glavno poveljstvo vseh zavezniških sil in nadomestil generala Gamelina.

Zmagati ali umreti.

Glavni poveljnik francoske armade in zavezniških kopnih sil general Gamelin je pretekli teden izdal povelje, v katerem pravi vojakom, da se ne sme nihče umakniti pred sovražnim pritiskom, ampak naj raje umre na mestu, ako se ne more več boriti. Zmagati ali umreti, je geslo francoskega vojaka.

Belgijska vlada se je preselila v Ostende

Boji za Narvik

Reuterjeva poročila iz severne Norveške se glase, da je mesto Narvik do cela obkoljeno od angleških in norveških čet in da imajo Nemci izven Narvika edino možnost, da se umaknejo na Švedsko. Na Lofotskih otokih, pred vhomom v narviški fjord, so Norvežani in Angleži zajeli poslednje ostanke Nemcev.

Italija bo dobila vse, kar zahteva

je izjavil zunanji minister grof Ciano dne 18. t. m. ob priliki nekih manifestacij v Rimu.

Koncentracijska taborišča in prisilno delo za špekulante

Vladina uredba proti navijanju cen in veriženju.

Ministrski svet je sklenil uredbo z zakonsko močjo o pošiljanju spekulativnih in verižnikov v koncentracijska taborišča in na prisilno delo.

Proizvajalca, posrednika ali prodajalca, ki dviga ceno živilom in življenjskim potrebščinam čez dopustno mejo, ki je predvidena z uredbo o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije ter z uredbo o nadzorstvu nad cenami, ali ki kupi blago z namenom, da ga odtegne iz prometa, da bi mu na ta način zvišal ceno, sme upravna oblast prve stopnje poslati v koncentracijsko taborišče za dobo največ šest mesecev, v ponovnem slučaju pa za dobo največ enega leta, toda z dodatkom, da je v tem času zavezan prisilnemu delu.

Sklep o pošiljanju v koncentracijsko taborišče ali na prisilno delo, dostavi upravno oblastvo sreskemu sodišču, ki je pristojno za kazenski postopek proti taki osebi in se smatra odlok upravne oblasti kot kazenska prijava.

Proti odloku upravne oblasti je do-

voljena pritožba na drugostopno oblast v teku 8 dni. Drugostopna oblast ali pa notranje ministrstvo sta upravičena tak sklep razveljaviti.

Sresko sodišče, kateremu se dostavi odlok upravne oblasti, pa je dolžno v 14 dneh izreči razsodbo o pravilnosti ali nepravilnosti in utemeljenosti postopka upravne oblasti. Ako je bila izrečena oprostila sodba glede vseh dejanj, zaradi katerih je bila odrejena pošiljanje v koncentracijsko taborišče, ali na prisilno delo, obvesti sodišče pristojno upravno oblast, ki mora takoj ukiniti svoj sklep o pošiljanju v koncentracijsko taborišče oz. na prisilno delo.

Uredba je prav gotovo umestna in je treba samo obžalovati, da ni bila sklenjena že mnogo poprej. Če kdo zasluži kazni, potem jo zasluži spekulant in verižnik, ki se ne sramujeta, da z izrabljanjem splošne stiske in nesreče naroda skušata izveči čim večjo korist za sebe, četudi veta, da trgata iz ust gladnim in bednim poslednji kosček kruha.

Nevtralnost v tisku

Izšla je uredba z zakonsko močjo, ki prepoveduje: 1. poudarjanje stališča v korist ene od vojskujočih se strank; 2. povzročanje nezadovoljstva ali mrznje proti eni izmed vojskujočih se strank; 3. hujskanje k dejanjem, sovražnim za katero od vojskujočih se strank; 4. žaljenje ali pa omalovaževanje vojske katerekoli tuje države; 5. objavljanje izmišljenih vesti ali neresničnih poročil, ki bi mogla skaliti odnose med katero

zunanjo in našo državo. Nadalje je prepovedano objavljati izjave, sporočila ali druga dejanja, ki so označena v prejšnjem določbah, tudi v obliki slik, risb, karikatur, fotografij, filmskih in zvočnih posnetkov, ki so namenjeni za javnost. Preganjanje se bo vršilo po posebnem pospešenem postopku in je kazno do 6 mesecev zapora ali globa do 10.000.

Pomožna vojska za obrambo zaledja

Pripadajo ji vsi moški od 16. do 70. leta, ki so sposobni za delo.

Vlada je objavila uredbo z zakonsko močjo o ustanovitvi pomožne vojske za obrambo zaledja v slučaju mobilizacije. Obveznost služiti v pomožni vojski je predpisana za vse državljane od 16. do 70. leta. Moški državljani od 17. do 65. leta pa so zavezani za opravljanje fizičnih del, ako so za to telesno sposobni. Pomožna vojska ima tri pozive. V prvi poziv spadajo: upravno in strokov-

no osebje, strokovni delavci v industriji in obrti; v drugi poziv kmetje in živinorejci ter strokovnjaki za ta področja; v tretji poziv vsi ostali, zlasti intelektualci, vpokojenci, dijaki in učenci.

Obveznike pomožne vojske bo mogoče vpoklicati na vežbe v kraju domovanja, ne da bi radi tega trpelo njihovo delo pri poklicu. Mobilizacija pa se sme odrediti tudi v stanju pripravljenosti.

Osrednja uprava za posredovanje dela

Samostojna borza dela za Slovenijo.

V Beogradu se je konstituirala Osrednja uprava za posredovanje dela. Seja novega predsedstva se je vršila v smislu navedbe o prenosu poslov socialne politike in narodnega zdravja na hrvatsko banovino in o ustanovitvi treh samoupravnih posredovalnic v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Predsedstvo je sklenilo, da se čimprej obrazujejo samo-

uprave, da sprejmejo potrebne proračune in odobre poročila za 1939.

Državni odbor za obrambo gospodarstva bo ustanovljen, kakor je to predpisano s posebno uredbo. Naloga odbora bo regulirati vse gospodarstvo v skladu s potrebami države v izrednih razmerah.

Doma in po svetu

Vsi shodi in sestanki so do nadaljnjega prepovedani, razen cerkvenih shodov, na katerih pa ne smejo nastopati politiki in se tudi ne sme politično govoriti.

Minister vojske in mornarice o potrebi vpoklicev na vežbe. Vojni minister general Nedić je dal izjavo glede vpoklicev na orožne vaje. Nekateri se pritožujejo, da morajo že tretjič ali pa celo že po večkrat zaporedoma na orožne vaje, dočim drugi niso bili še niti enkrat vpoklicani. Ti vpoklici so potrebni, da se dotičniki, ki pripadajo raznim specijelnim edinicam, seznanijo in izvežbajo z novimi vrstami orožja. Časi so resni in zahtevajo, da se interesi posameznika podrede interesom celote.

Pri pobijanju draginje in spekulacije morajo sodelovati vsi javni organi, tako pravi dodatna uredba o nadzorstvu nad izvrševanjem uredbe o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije in uredbe o kontroli cen. Ta dodatna uredba je bila objavljena dne 9. maja in predvideva posebne nagrade prijavitnikom. Nagrada znaša 15 odst. pri kazni do 500 din, 20 odst. pri kazni od 500 do 5000 in 10 odst. pri kazni nad 5000. Po izplačilu nagrade se preostanek kazni vplača na poseben račun pri Državni hipotekarni banki za sklad za prehrano siromakov.

JSZ. — Glasilo ZZZ prinaša sodbo ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana proti »Jugoslovanski strokovni zvezi«, ki je bila objavljena v »Ljubljanskem škofijskem listu« z dne 25. aprila 1940. V t. 14 škofijskih odločitev čitamo: »Škodljiva razcepjenost v vrstah katoliškega delavstva je povzročila predvsem to, da so zašli nekateri vodilni krogi jugoslovanske strokovne zveze pod vpliv marksističnih idej in se niso oklenili takoj v početku papeževske okrožnice »Quadragesimo anno«. Pisanje »Delavske pravice« in delovanje »Jugoslovanske strokovne zveze« je že nekaj let tako, da se je organizacija sama izločila iz skupnosti celotne katoliške javnosti. V JSZ je gotovo mnogo vernega krščanskega delavstva; vse te vabimo... v katoliško ZZZ.« — K tej sodbi imamo pripomniti samo eno: da je zmotna. Ker pa v takih vprašanjih cerkev ne pozna priziva in revizije, je sodba dokončna. — Toda marksistični socialisti bi se lepo zahvalili za take marksiste, kot so krščanski socialisti, ki jih je poklical v življenje sam pokojni dr. Ev. Krek. Kakor pa izgleda »Jugoslovanska zveza«, kljub škofovi obsodbi ne misli nehati delovati. Narobe, »Delavska pravica« odgovarja škofu tako-le: »Člani JSZ naj se radi te resolucije ne dajo prav nič bati. Zavedajo naj se, da to, ali je JSZ katoliška ali ne, ni in ne more biti odvisno od nikakih takih resolucij in njihove objave. Odločilne važnosti za to je predvsem le, kakšni smo in hočemo biti.«

Povišanje železniških tarif za pošiljke. Železniške tarife za vagonске pošiljke se bodo povišale za 15 odstotkov, za posamezne komade pa za 20 odstotkov. Povišanje bo stopilo v veljavo dne 1. junija. Država se nadeja, da bo dobila iz tega naslova 416 milijonov dinarjev novih dohodkov.

»Trgovski Glasnik« prenehal izhajati. Ministrstvo za notranje zadeve je prepovedalo nadaljnje izhajanje tednika »Trgovski Glasnik« v Beogradu, ker je državno tožilstvo v teku meseca maja zaplenilo tri številke tega lista.

Panslavizem je reakcionarstvo, poudarjajo v Moskvi, zato so tudi vse kombinacije, ki jih nekateri delajo na tej podlagi, brez pomena in izven diskusije, kakor je to tudi razglasila po radiu poročevalska služba Tass.

Vatikansko glasilo »Osservatore Romano«, ki so ga v zadnjem času vsi italijanski listi srdito napadali, odslej naprej ne bo več prinašalo političnih vesti, ki so silno razburjale italijansko fašistično javnost.

Društvo narodov namerava po nekaterih vestih prenesti svoje urade iz Ženeve na Portugalsko, po drugih vestih pa v Zedinjene države.

Bernski socialisti zahtevajo razpust nacističnih organizacij. Socialistična frakcija kantonalnega parlamenta v Bernu zahteva razpust vseh nacističnih in fašističnih organizacij v kantonu Bern, kakor tudi odpust vseh nacističnih in fašističnih uradnikov ter oficirjev iz službe.

Vojaške oblasti v Egiptu so dobile dalekosežna pooblastila in se popolnoma zavedajo resnosti položaja. V obmejnih krajih je ukrepano vse potrebno za evakuacijo civilnega prebivalstva.

Rudarji v Bosni in Hercegovini so lahko ponosni na svojo svobodno strokovno organizacijo. Dne 28. aprila se je vršil v Zenici v Bosni kongres »Saveza rudarjev za Bosno in Hercegovino«. Iz poročila, ki je bilo predloženo kongresu, je razvidno, da je savez imel uspehe v boju za zboljšanje plač rudarjem v državnih rudnikih. Pri volitvah obratnih zaupnikov je dobil savez 91, nasprotniki 51 poverjenikov. — Zadnje tri mesece je pristopilo k savezu nad 1000 novih članov. Savez je zgradil doslej že 5 svojih domov in njegova premična imovina znaša okrog 7 milijonov dinarjev. Za predsednika saveza je bil izvoljen S. Čananić, za podpredsednika S. Žuljić Vinko, za blagajnika pa Čorić Josip.

Sedanji ministrski predsednik Anglije pozna Jugoslavijo. Zagrebška »Nova Riječ«, glasilo ministra dr. Budisavljevića piše, da »Churchill (sedanji ministrski predsednik angleške vlade) zelo dobro pozna naše razmere. Ko je bil leta 1937 sklenjen sporazum med združeno opozicijo in SDK, ga je Churchill navdušeno pozdravil, kot zelo važen politični fakt na Balkanu.«

Koliko nam bosta Italija in Nemčija plačevali za našo živino? Trgovski minister je odločil, da se povišajo cene živini, ki jo izvažamo v inozemstvo in sicer: živini, ki jo izvažamo v Italijo: voli din 7.50 do din 9.75, krave din 5.50 do din 8, junci din 6.75 do din 9.50, mladi bikovi din 6.75 do din 8.50, svinje, ki jih izvažamo v Nemčijo: din 12.20 do din 13.50, kakor je pač kvaliteta. Mi smo obvezani dobaviti tema dvema državam gotove kontingente živine. Ker pa so bile cene preslabe, ljudje niso hoteli prodajati živine za izvoz, s povišanjem cen pa upa minister doseči, da bo mogoče dobiti dovolj živine na razpolago.

Muzika v čeških rodbinah. Muzikantski talenti se v nekaterih čeških rodbinah tako podedujejo, da so nastale cele češke muzikantske dinastije. Bendov češki rod ima na primer v 104 členih 33 članov, ki so muzikalično nadarjeni in med njimi 21 poklicnih godbenikov. Druge godbene češke dinastije predstavljajo imena: Briksi, Dusik, Foerster, Janaček, Kubelik, Stanic, Škroup, Suk in drugi.

Zane Grey:

107

Mož iz gozda

Helen je mogla svoje začudenje in dvom v to trditve izraziti edino le z molčečim pogledom.

»Govoričenja je povsod dovolj in na zapadu se klepetavost še posebno malo ceni«, je nadaljeval Beasley. »Jaz nisem širokoustež. Hočem vam samo moj slučaj razložiti in napraviti z vami posel, če ste za to. Lahko dokazem mnogo več kakor vi, črno na belem in z dobrimi pričami. To je moj slučaj. In posel ki vam ga predlagam: poročiva se, na ta način bova to stvar najlažje spravila z sveta.«

Nesramno odkritost tega moža, ki ji je manjkala popolnoma vsaka obzirnost napram njej kot ženi, je učinkovala presenetljivo, bedasto in originalno; vendar je bila Helen na to tako dobro pripravljena, da je mogla svoj odpor zakriti.

»Hvala vam, Mr. Beasley, ali vaše ponudbe ne morem sprejeti.«

»Morda bi hoteli še malo počakati in o stvari razmisliti?«, je vprašal in široko razširil svoje orokavičene prste.

»Pod nobenimi pogoji.«

Beasley se je dvignil. Ni kazal nobenega razočaranja ali nevolje, a predrzna brezskrbnost je izginila raz njegovega obraza in kakor neznatna je tudi bila ta izpremembra, vzela mu je vendar edino spravljivo lastnost, ki jo je kazal.

»To pomeni, da vas bom moral prisiliti, da mi vrnete onih osemdeset tisoč, — ali pa vas poženem iz hiše in s posestvom,« je rekel grozeče.

»Mr. Beasley, tudi če bi vam to vsoto dolgovala, kako pa naj tako veliki znesek skupaj spravim? To-

da jaz vam ničesar ne dolgujem. In s svojega posestva se gotovo tudi ne bom pustila pregnati. Vi me ne morete pregnati.«

»In zakaj bi vas ne mogel?«, je vprašal z oprezojočim, temnim bleskom v očeh.

»Ker je vaša zahteva nepoštena. To lahko dokazem,« je s poudarkom izjavila Helen.

»Komu hočete dokazati, — da sem nepošten?«

»Mojim ljudem, — vašim ljudem, vsem ljudem v Pine, — vsemu svetu. Ni ga, ki mi ne bi verjel.«

Bil je videti radoveden, zmeden, nezadovoljen, jezen, vendar na nek način prevzet od njene trditve, morda tudi od njenega nastopa in izraza, ko je tako pogumno branila svojo stvar.

»In kako mislite to dokazati?«, je zagodrnjal.

»Mr. Beasley, se še spominjate prošle jeseni, ko ste se s Snake Ansonom in njegovo tolpo srečali v gozdovih, — kako ste ga najeli, da bi mene ukral in odvedel?«, ga je vprašala Helen s hlastnim, jasnim glasom.

Temna olivna barva v Beasleyjevem drznem obrazu je zbledela v umazano sivino.

»Ka—aj?«, je hripavo vzklilnil.

»Kakor vidim, se še spominjate. No, Milt Dale je bil na podstrešju tiste koče, ki ste v njej imeli stanek z Ansonom, skrit. Slišal je vsako besedo vaših pogajanj z roparjem...«

Beasley je s tako naglico dvignil roko, da mu je rokavica padla na tla. Ko se je pripognil, da jo pobere, je siknil nekaj skozi zobe. Potem se je obrnil k durim, jih naglo odprl in zaloputnil za seboj. Njegov močni glas, hripav od srda, se je oddaljil med topotom in peketanjem mnogih kopit.

Istega dne, po večereji, ko se je Helen spet

zbrala in premagala neprijetni vtis popoldanskega obiska, se je pojavil med vrati Carmichael. Bo ni bilo v sobi. V mraku, ki je vladal v sobi, je Helen vseeno opazila, da je cowboy bled, mrk in zamišljen.

»O, kaj se je zgodilo?«, je vzklilnila.

»Roya so ustrelili. V Turnerjevi krčmi se je zgodilo. Ni pa še mrtev. Zavlekli smo ga tja k vdovi Cassovi. Naročil mi je, naj vam povem, da se bo že izlizal.«

»Ustreljen! Da se bo izlizal!«, je odvrnila Helen s počasnim, začudenim vzklikom. Cutila je, da se je polasča globoko razburjenje in odpor, da se ji kri ledeno po žilah.

»Da, ustreljen«, je ponovil Carmichael razjarjen. »In naj reče kar hoče, stavim, da ne bo ostal pri življenju.«

»O Bog, kako je to strašno!«, je bruhnilo iz Helen. »Bil je tako dober — tak mož! Kakšno gorje! Oh, to se je zgodilo gotovo radi mene. Povejte mi, kaj in kako se je zgodilo? Kdo ga je ustrelil?«

»Ho, tega ne vem. In to je ravno, kar me grize, da bi kar tulil. Nisem bil navzoč, ko se je začelo. On mi pa noče povedati.«

»Zakaj ne?«

»Tudi tega ne vem. Sprva sem mislil, da zato, ker se je hotel poravnati. Ko pa sem stvar razmislil, sem prišel do zaključka, da najbrž ne mara, da bi si jaz koga vzel na muho, — iz bojazni, da bi se mi kaj ne pripetilo; in vi, vi bi ravno sedaj vse svoje prijatelje krvavo potrebovali. Drugače si Royjevega obnašanja ne morem pojasniti.«

Potem je Helen hlastno pripovedovala o Beasleyjevem obisku istega dne popoldne in o vsem, kar se je pri tem zgodilo.

(Dalje prihodnjik.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

S. Gradišek Franc umrl

Ob sklepu lista smo prejeli žalostno vest, da je umrl eden izmed najstarejših socialističnih bojovnikov v vrstah trboveljskih rudarjev, 70 letni S. Gradišek Franc. Pogreb pokojnika bo v torek, dne 21. maja popoldne ob 4. uri izpred »Delaškega doma«. Več o pokojniku bomo objavili v prihodnji številki lista. Slava spominu neustrašenega in zavednega borca!

CELJE

Občni zbor »Zveze rudarjev Jugoslavije«, podružnice Teharje-Pečovnik, ki je bil sklican za preteklo nedeljo, je bil v zadnjem trenutku številni rudarji, ki so že pred napovedano uro odpovedali. Mnogo napolnili zborovalne prostore, so bili obveščeni, da se občni zbor ne bo vršil, kljub temu pa so izražali željo, da se čimprej ukrene vse potrebno za ureditev njihovih bednih razmer.

LAŠKO

Opozorilo občinski upravi. Že pred kratkim smo opozarjali na nevarnost zrušitve grajskega stolpa. Vse stene so razpokane, lesene stopnice in pod so docela trhli, obodna plošča je docela deformirana, obzidje pa zlasti skokuje bršljan, ki ga je treba nujno odstraniti. Nimamo namena ščititi žalostnih ostankov tlaščanstva, pač pa je nevarnost, da pride do nesreč med tuji in otroci. Zlasti lesena tla se nevarno zibljejo na vse smeri in bi jih bilo bolje odstraniti.

Kam gredo nočnine, ki jih plačujejo tuji? Po proračunu znašajo takse za bivanje tujecev za l. 1940-41 din 40.000, ki jih dobi na razpolago »Krajevni občinski turistični odbor« za mesto Laško. Ta je letos sestavil nastopni proračun: 1. podpora Olepš, in tujskoprom. društvu din 10.000, 2. članarina Tujskoprom. zvezi v Ljubljani din 500, 3. prispevek k javni razsvetljavi din 1000, 4. vzdrževanje cest, sprehajališč, poprava asfaltnega tlaka din 3000, 5. podpora mestni godbi Laško din 600, 6. prispevek k pokritju potoka Žikovci din 5000, 7. nagrada tajniku za opravljanje pisarniških poslov din 2400, 8. pisarniški material, pošta, telefon din 500, 9. gradnja javnega stranišča v Laškem din 15.000, 10. podpora Posavski podružnici SPD za gradnjo »Smohorskega doma« din 1000, 11. podpora okrajnemu odboru za propagando gozdarstva v Laškem (gozdna drevnina) din 300, 12. nepričakovani izdatki din 700 (skupno din 40.000).

Delavsko zavarovanje v Sloveniji — nad en milijon primanjkljaja

Kaj nam pove računski zaključek OUZD v Ljubljani?

Okrožni urad za zavarovanje delavcev vrši samostojno le zavarovanje za primer bolezni. L. 1939 je bilo, kakor trdi poročilo, eno najbolj neugodnih poslovnih obdobj. Urad je zaključil svoje poslovanje z 1,33 milijonov dinarjev poslovnega primanjkljaja.

Povprečno število zavarovancev je znašalo v l. 1939 99.995, najvišje pa 108.401 in je padlo v septembru in oktobru za skoro 10.000 oseb. Povprečna zavarov. mezda je znašala din 25,17 na dan, ali za 37 par več kot l. 1938. Celokupni zavarovani zaslužek pa je dosegel vsoto 788 milijonov dinarjev in je bil nižji za 10 milijonov dinarjev v primeri z letom 1930.

Povprečni odstotek bolnikov je znašal 1,39 do 2,90 odst. zavarovancev (v l. 1938 2,72 odst.). Razmeroma visok odstotek bolnikov je pripisati na račun hripi, ki je kot epidemija zajela Slovenijo v začetku l. 1939.

Urad je moral prisilno izterjati 51,81 milijonov dinarjev neplačanih prispevkov in je v ta namen izvršil 91.773 rubeži. Kljub temu pa znašajo neplačani zaostanki na prispevkih ob koncu leta 25,45 milijonov dinarjev ali 24,56 odstotkov celoletnega predpisa zavarovalnih prispevkov.

Skupni dohodki so znašali 54,77 milijona dinarjev in odpade od tega 53,28 milijona dinarjev na predpisane bolniške prispevke.

Skupni izdatki pa so dosegli vsoto 56,10 milijona dinarjev in sicer odpade na izdatke za: zdravstveno 16,57 milijona dinarjev, poročniške dajatve din 3,29 milijona dinarjev, pogrebne 0,34 milijona dinarjev, zdravniške stroške 6,05 milijona dinarjev, zdravila 5,86 milijona dinarjev, oskrbnino v bolnišnicah 6,72 milijona dinarjev, zdravljenje v kopališčih 3,24 milijona dinarjev, zdravljenje zob 1,20 milijona dinarjev, vzdrževanje ambulatorijev 1,44 milijona dinarjev, upravne stroške 6,97 milijona dinarjev, stroške samouprave (seje imenovane uprave itd.) 0,11 milijona dinarjev, nadzorstvo bolnikov 0,82 milijona dinarjev, dotacija skladu za podpis neizterljivih prispevkov 1,33 milijona dinarjev, dotacija skladu za pokritje primanjkljaja 1,33 milijone dinarjev.

Na posameznega člana odpade izplačane: članarina din 165,37, izdatki za zdravila din 58,67, oskrbnino v bolnišnicah din 67,22, strošek za zdravniško lečenje din 32,40, ambulatorijskih stroškov din 14,42, upravnih stroškov din 69,76. Za zdravljenje tuberkuloznih v sanatorijih je bilo izdanih 1,98 milijonov dinarjev.

Imovina OUZD znaša ob koncu l. 1939 42,47 milijonov dinarjev.

Delodajalci neredno odračunavajo prispevke za socialno zavarovanje, kar ogroža redno poslovanje urada, pa tudi pravice delavcev iz naslova zavarovanja za starost, ker se rente plačujejo samo na podlagi vplačanih prispevkov. Kako se bodo stvari odvijale v prihodnosti, je težko reči.

LJUBLJANA

Cene se dvigajo dalje

Cene blagu v trgovini na debelo in drobno se še vedno dvigajo. Od lanskega marca in letos do aprila so cene zrasle v trgovini na debelo za 32,8 odst., na drobno pa za 20,4 odst.

MARIBOR

O stavki slikarskih in plesarskih pomočnikov

Dnevno časopisje je objavilo stališče slikarskih in plesarskih mojstrov glede stavke, ki je izbruhnila in o kateri smo že večkrat poročali. Mojstri se izgovarjajo, da so se za slikarsko stroko potrebni predmeti podražili za 120 odst., da je težko dobiti naročila, da v teh težkih časih ni mogoče sklepati kolektivnih pogodb, sicer pa, da itak dobivajo slikarski in plesarski pomočniki mezdo, ki je višja, kakor jo pa predvideva uredba minimalnih mezdah. Vsi ti izgovori so jalovi. Vsak, ki količkaj pozna razmere v tej stroki ve, da mojstri s svojim zadržanjem izživajo in tirajo svoje pomočnike do skrajnosti, zlasti v teh dneh, ko bi se moral zavedati vsak svoje dolžnosti do države in do skupnosti. Kakor smo že poročali, so mojstri na pogajanjih, ki so se vršila pri mestnem obrtnem referentu podpisali dogovor, da bodo vsaj skromno povišali mezde svojim delavcem. Te svoje obveze pa niso izvršili in baš v tem je glavni vzrok, da je izbruhnila stavka, ko so razočarani pomočniki ugotovili, da se jih hoče spelati na led in da mojstri ne držijo niti pismenega dogovora glede povišanja mezd, kakor so se obvezali pred pristojno oblastjo. To dejstvo pač najbolj jasno kaže, da je stavka izbruhnila radi trmaste zadržanja prizadetih mojstrov in njih združenja. Jasno pa je tudi sedaj, da hočejo mojstri prevladati vse breme izrednih razmer na ramena svojih pomočnikov, katerim, kakor pravijo, ne morejo povišati mezd, ker so se

podražile slikarske potrebščine za 120 odst. O zvižanju cen življenjskim potrebščinam mojstri previdno molčijo, čeprav jim je gotovo znano, da je draginja najhujše udarila predvsem tiste, ki preživljajo sebe in svoje družine s skromnimi mezdami. Vsa poštena javnost bo gotovo pravilno ocenila to nesocialno in trmasto zadržanje slikarskih in plesarskih mojstrov, ki niti v današnjih kritičnih razmerah ne morejo odločiti pohlepu po dobičku na račun delavcev.

Mojstri trdijo da znašajo naše mezde od din 5,50 do din 7,50 na uro. To ni res! Po sporazumu s posredovanjem mestnega poglavarstva z dne 24. aprila t. l. naj bi znašale naše mezde din 4 do din 6 na uro. Mojstri se dogovora niso držali in so plačevali po din 2,50 do din 5 na uro. Od 96 pomočnikov so samo štirje prejeli nad pet dinarjev na uro.

Kako hočejo rešiti mojstri spor s pomočniki kaže dopis njihovega združenja z dne 18. maja, v katerem pravijo, da njihov podpis kolektivne pogodbe na magistratu ni pravno veljaven. Pomočnikom nudijo din 3,50 urne mezde do treh let po izučitvi, po treh letih izučitve pa din 5. Ako pomočniki na pridejo 21. maja ob 7. uri na delo, bodo vsi odpuščeni. Torej mojstri bi radi, da bi jim pomočniki delali za minimalno mezdo — kot nekvalificirani delavci! To je pa res že preveč!

Mariborčani — Mariborčanke! Protituberkulozna liga v Mariboru odpira svoj tradicionalni protituberkulozni teden pod devizo: »Dvignite azijski sklad od pol milijona na en milijon dinarjev.« Prepričani smo, da boste poštvalni Mariborčani in Mariborčanke, kakor vedno tudi letos pri vseh liginih nabiranih akcijah s podvojenimi močmi sodelovali in se žrtvovali za doseg tega cilja, ker le na ta način bo možno nuditi vsakemu jetičniku posteljo v bolnišnici, zdravilišču ali azilu. Ta Vaša plemenitost bo veselo in hvaležno odjeknila v tisoč trpečih srcih, ker boste storili veliko delo za bodočnost bolj zdravega in krepkega slovenskega naroda. — Protituberkulozna liga v Mariboru.

Poveljnik stražnikov mestne policije g. Finžgar je bil upokojen, oziroma se nahaja na daljšem dopustu.

Licitacija za gradnjo nove gimnazije v magdalenskem predmestju ni uspela, zato bo razpisana ponovna licitacija.

Poštni uradi so prekinili sprejemanje vsakovrstnih pošilk preko Nemčije, Švice in Francije v Belgijo, Nizozemsko, Luksemburško. Vse pošiljke, ki so bile odposlane v tej smeri, so zadržane ter odpošiljateljem na razpolago pri poštini uradih.

Žrtve plina. V Kamniški ulici so te dni našli zjutraj mrtvo 39-letno hišno pomočnico Heleno Letonja. Pokojnica je spala v kuhinji, kjer je na nepojasnen način pričel uhajati plin in jo zadušil.

Hrvatski književniki v Mariboru

Sreda, dne 15. maja je bil za kulturni Maribor pravi praznik: ta dan so nas obiskali hrvatski književniki, da pogledajo stike med Slovenci in Hrvati, ki so jih započeli s svojim nedavnim obiskom v Ljubljani in ki so jim ga ljubljanski književniki vrnili v Zagrebu. Ves slovenski Maribor je bil na nogah, da jih kar najpristrčneje sprejme že na kolodvoru.

Zvečer je bilo mestno gledališče nabito polno praznično razpoloženega občinstva: na odru, okrašenem s hrvatsko, slovensko in srbsko zastavo, ki jih je obvijala zastava Jugoslavije, je zbrane hrvatske književnike pozdravil s lepim nagovorom dr. Makso Snuderl. Omenil je vse glavne točke, ki vežejo Hrvate s Slovenci: skupno življenje pod knezom Kolčjem in karantanskimi knezi, skupne boje z germanskimi osvajači pod Ljudevitom Posavskim, skupno prelivanje krvi za »staro pravdo« pod Matijem Gubcem in skupne napore za osvoboditev slovenske štajerske, ko so generalu Maistru stali ob strani tudi hrvatski častniki, medtem ko si je dr. Trumbić na mirovni konferenci prizadeval, da bi postal Maribor naš. Omenjal je tudi naše medsebojne kulturne stike, ko je Primož Trubar skušal ustvariti književni jezik za oba naša naroda, ko je Ljudevit Gaj s svojim ilirskim gibanjem vzdramil tudi Slovence, ko je postal naš Stanko Vraz eden najodličnejših hrvatskih pesnikov. Na to je povzel besedo dr. Ilija Jakovljević in rekel, da je zgodovina v vseh dobah tesno vezala oba naroda, v današnji dobi pa sta še posebno tesno in usodno povezana v sodelovanju v skupni narodni državi Jugoslaviji. Danes leži nekaj v zraku, o tem nas je prepričala tudi naša mladina, to je spontano občutje slovenske in hrvatske narodne zavesti in solidarnosti. To je temelj, na katerem stojimo Hrvatje v sreči in nesreči z vami, Slovenci. Med viharim odobravanjem je dr. Snuderl na to izročil gostom dar mariborskega umetniškega kluba, lovorjavec z zlatimi listi in oljnato sliko mariborskega umetnika, Karla Jiraka, predstavljajočo trgatev v Slovenskih gorah.

Na 8 mesecev strogega zapora je bila obsojena Jožeta Larizigerjeva iz Pragerskega, ker je, kakor je navajala obtožnica, odpravila plod osmim ženskam. V zvezi s tem so bile obsojene od enega do tri mesece tudi nekatere prizadete ženske, ki jim je Larizigerjeva odpravila plod.

Radi asfaltiranja bo od 20. do 27. t. m. Barvarska ulica zaprta za vsak osebni in vozni promet.

Pomočniški odbor združenja trgovcev sklicuje za torek, dne 28. maja 1940 ob pol 20. uri v dvorani restavracije »Novi svet«, v Jurčičevi ulici, svoj

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

z dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika; 2. poročila: a) predsednika, b) tajnika, c) blagajnika, d) nadzorstva; 3. volitve; 4. razločitev prispevka; 5. slučajnosti.

Ker se bo na občnem zboru razpravljalo o predlogu Združenja radi odpiranja trgovin (podaljšanje delovnega časa), je v interesu članstva, da se ga vsi udeležijo.

Odbor.

Društvo »Sola in dom« priredi danes, v ponedeljek, dne 20. t. m. s pričetkom ob 20. uri v »Ljudski univerzi« predavanje o nedostatkih in o reformi srednje šole. Predaval bo g. prof. Sedivy, vstopnine ni.

Narodno gledališče. Ponedeljek 20. maja: zaprto. Torek, 21. maja ob 20. uri »Chrystalida«. Red A. Sreda, 22. maja: zaprto. Četrtek, 23. maja ob 20. uri: »Ana Christie«. Zadnjič. Znižane cene.

RUŠE

Delavska svobodna st rokovna organizacija je priobčila novo povišanje draginskih doklad delavstvu v Tvornci za dušik

Svobodna strokovna organizacija Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije beleži nov uspeh v Tvornci za dušik v Rušah. Organizacija je potom svojih zaupnikov, ki jim predstavlja s. Stanek, predložila vodstvu tovarne svoje predloge za povišanje draginskih doklad. Rusko delavstvo ima namreč poleg osnovnih mezd tudi draginske doklade, ki so bile zadnjič povišane dne 22. decembra 1939 in so se po pogajanjih z vodstvom tovarne sedaj povišale tako-le:

samski delavci doslej din 100 odslej din 125
poročeni brez otrok doslej din 120 odslej din 150,
poročeni z 1 do 3 otroci doslej din 150 odslej din 195,
poročeni z nad 3 otroci doslej din 180 odslej din 220,

vajenci doslej din 50 odslej din 60.

Povišanje draginskih doklad velja od 1. maja dalje. Izplačevalo se bo vsakega 18. v mesecu za ves mesec in se bo na isti dan tudi odtegnilo delavstvu prispevke za OUZD, uslužbenški davek itd.

Obenem si je rusko delavstvo zagotovilo že sedaj, da bo v slučaju nadaljnje porasta draginje lahko ponovno predložilo svoje zahteve.

Ruskemu delavstvu je treba čestitati k uspehu.

Na zborovanju v Rušah, dne 18. maja, je zbral s. Vodovšek Adolf za tiskovni sklad din 43,50, posebej pa sta še darovala ss. Novak Ivan din 10 in Hauptman Franc din 6. Lepa hvala! Posnemajte!

Sledile so recitacije hrvatskih književnikov: kot prvi je nastopil Tin Ujević, tipični bohem in pesniški erudit, ki je prednašal nekaj svojih dionizičnih pesmi; za njim je Dragutin Tadijanović nudi nekaj trenutkov najčistejšega užitka s svojim dovršenim prednašanjem, ki je božalo uho kakor mehka godba in nam odkrilo vso krasoto hrvatskega jezika, Ivo Kozarčanin, ki je zlasti dobro razgledan po slovenski književnosti, je čital več svojih pesmi, ki kažejo deloma socialno nastojenje. Dr. Ilija Jakovljević je čital odlomek iz romana »Na razpotju«, intervju časopisnega poročevalca z nazadnjaškim ministrom in zelo sodobno pesem »Matie«. Po kratkem odmoru se je pojavil na odru nestor hrvatskih književnikov, Vladimir Nazor, in je prav po domače kramljal o sorodnosti slovenske in hrvatske književnosti, kar je takoj dokazal z recitacijo ene svojih čakavskih pesmi in s svojimi prevodi Gregorčičeve »Soče« in Zupančičevega »Cicibana«, ki se niso dosti razlikovali od originalov. S svojim originalnim predavanjem je vzbudil buren aplavz, Mladi Ivan Goran-Kovačić je s svojimi kajkavskimi pesmi dokazal, kako sorodno je hrvatsko kajkavsko narečje slovenskemu. Olinko Delorke je klasični pesnik finih, nežnih verzov, podobno kakor Dobriša Cesarić, ki udari včas na otožne strune človeške duše in se zagleda v njene mistične, onstranske skrivnosti. Oba mojstra v prednašanju. Čisto drugega kova je Novak Simić iz Bosne ponosne, ki je v svoji kratki erfici in pesmih izpričal svojo borbenost in revolucionarnost, ki bi jo zama pričakovali od kakega slovenskega pesnika; v njegovih pesmi »Mesecu« je sintetično podana vsa problematika današnje dobe. Da ga je občinstvo dobro razumelo, je pričalo viharo odobravanje.

Po zaključku v gledališču so goste spremili v hotel »Orel«, kjer je bila pripravljena intimna večerja v veliki dvorani in kjer se je zbralo tudi mnogo mariborskega občinstva. Tudi tu je bilo izgovorjenih več napičnic in govorov, ki so poudarjali prijateljstvo med Hrvati in Slovenci.

Zedinjene države pripravljene

in za nastop v Evropi

Dogodki na evropskem bojišču so imeli ogromen odmev v Zedinjenih državah in v vsej Ameriki.

Prvo, kar je vredno zabeležiti, je izjava Roosevelta ob začetku preteklega tedna, da ameriške države ne bodo dopustile zaslužnje nobenega neameriškega naroda.

Nato je sledil Rooseveltov predlog v kongresu, da se poviša proizvodnja vojnih letal v Zedinjenih državah na 50.000 letno. Roosevelt pa je obenem dodal, da ta oboroževalni načrt ne sme ogroziti dobav, ki jih vrše Zedinjene države zaveznikom v Evropi, ker bi to

pomenilo s stališča varnosti Zedinjenih držav skrajno neuprednost.

Zelo značilno je, da se strinjajo z Rooseveltovimi predlogi tudi nasprotniki sedaj vladajoče demokratske stranke, republikanci in da bo pri predsedniških volitvah, ki bodo letos v novembru, kandidiral Roosevelt v tretjič, mogoče celo kot edini kandidat.

Veliki ameriški listi odkrito zahtevajo vstop Zedinjenih držav v vojno na strani zaveznikov. To mnenje postaja splošno odkar so bile zasedene Nizozemska, Belgija in Luksemburška.

Pred trgovinskimi pogajanjmi z Nemčijo

Vprašanje cen naših produktov, ki jih izvozimo v Nemčijo.

Minister za trgovino je povišal cene za živinske proizvode, ki jih izvažamo v Nemčijo, in sicer nam mora Nemčija plačati, počenši od 23. aprila dalje: svinjsko mast po din 19.50 (poprej din 18.50), slanino po din 17.75 (poprej din 16.25), svinjsko meso po din 14 (poprej din 12.75); cene so določene vključno prevoznina do jugoslovansko-nemške meje.

Kakor pa vidimo, so te cene znatno nižje od cen, ki jih plačujemo na domačem trgu. Mast stane v vseh mestih okrog 20 do 25 din za kilogram. Tudi svinjsko meso za našo domačo porabo je znatno dražje.

Ne glede na to povišanje cen, pa moramo dobaviti Nemčiji kljub temu še po stari ceni: 77 vagonov svinjske masti, 15 vagonov slanine in 14 vagonov svinjskega mesa. Te količine mora dobaviti

Direkcija za zunanjo trgovino, ki mora seveda tudi kriti diferenco med nakupno in prodajno ceno, ker je naša država napram Nemčiji pogodbeno vezana. —

Nemški merodajni krogi so obvestili našo Direkcijo za zunanjo trgovino, da bi bili eventualno pripravljeni pristati na povišanje cen za preostanek dobave živinskih proizvodov, ako bi naša država pristala na povišanje tečaja marki.

Temu pa v Beogradu nasprotujejo, ker je tečaj marke že itak dovolj visok in razen tega so cene, ki jih plačuje Nemčija za naše proizvode, tako zelo nizke napram tečaju marke, da povišanje tečaja že radi tega ne moremo priznati. — Bajne Nemčiji pri trgovinskih pogajanjih, ki bodo pričela te dni, ne bo postavila zahteve po povišanju tečaja marke.

Iz Češke

Strokovne organizacije na Češkem in brezposelni. V Češkoslovaški republiki je bil vpeljan takozvani gentski sistem razdelovanja podpor brezposelnim. T. j. država je plačevala podpore za brezposelne strokovnim organizacijam, ki so potem te podpore z dodatkom lastne podpore izplačevale brezposelnim članom. Namen tega načina izplačevanja brezposelnih podpor je bil, delavce obvezati, da bodo organizirani, toda vseeno pri kateri organizaciji. Po najnovejših odredbah bo gentski sistem izplačevanja podpor brezposelnim ukinjen in bodo podpore izplačevale državne oblasti.

Sodelovanje med »Sokolom« in delavskimi DTJ. Plzenska »Nova Doba« poroča, da se vedno bolj razvija sodelovanje in stiki med tamšnjim »Sokolom« ter delavsko telovadno organizacijo, bivšo socialistično DTJ. Pred tednom je priredil »Sokol« v Plznu uspelo telovadno akademijo, katere se je udeležila zelo številna delegacija DTJ. »Sokol« pa je vrnil ta obisk pri nedeljski gledališki predstavi mladine DTJ z enakoštevilno delegacijo na čelu s priljubljenim starostjo plzenskega »Sokola«, bratom Purkarom. Tako naj bo tudi v naprej, pravi »Nova Doba«, kljub onim, ki se še vedno niso sprijaznili s tem edino možnim in pametnim sodelovanjem. Tudi iz drugih krajev prihajajo poročila, da »Sokol« in DTJ sodelujeta na Češkem in da je medsebojno razmerje skrajno lojalno.

Tudi na Češkem ponorejajo denar. V okolici Plzna je policija aretirala osebe, ki so prodajale ponorejene znamke, pretisnjene s »Protektorat Böhmen und Mähren — Čechy a Morava«. Pri preiskavi so dognali, da so dobili te ponorejene znamke prodajalci od Jaroslava Švande, trgovca s filatelističnimi znamkami v Budečki ulici na Vinohradih-Praga. Pri preiskavi so našli še daljnje ponorejene znamke in tudi vse priprave za ponorejanje. Nato so našli v drugem delu Prage na Smychovu v kemigrafičnem zavodu Jaroslava Hrdine ponorejene angleške bankovce za 1 libro in češke 10-kronske bankovce. S tem v zvezi so aretirali 22 oseb. Na zalogi so našli še 200 angleških enliberskih bankovcev in stroje za izdelovanje. Policija še nadalje preiskuje in zapira sumljive osebe.

Obsodba radi prišepetavanja. (DNB). Ceněk Spálený iz Bistrice pri Brnu, rojen 1898 v Ivančicah na Moravi, je bil s sodbo ljudskega sodišča v Berlinu obsojen radi Nemčiji sovražne podtalne propagande na ječo 2 in pol let in zgubo častnih pravic za 3 leta.

Izredna zbirka starega papirja. Prva tri dni tega tedna bo izvedena v okolici velike Prage izvanredna zbirka starega papirja, ki je važna surovina za izdelavo papirja. Vsak občan je dolžan kar največ prispevati za uspeh te akcije (ČTK.)

Naredbo o položaju židov v javnem življenju na Češkem in Moravi je izdala vlada dne 24. aprila. Prvi del ima splošne določbe, drugi pa posebne odredbe o izključitvi ali omejitvi delovanja židov v nekaterih poklicih, advokaturi, notariatu, patentnem zastopstvu, zdravništvu itd. Tretji del vsebuje kazenske določbe in se prestopki kaznujejo z globami do 100.000 kron ali z zaporom do 6 mesecev. Češka vlada se je dolgo časa upirala preganjati žide.

Najnovejše vesti

O položaju na bojišču poročajo iz Londona, da je britanska vojska na bojišču vzdržala svoje položaje, kljub silnim nemškim napadom. Na podlagi Churchillovega govora pa smatrajo, da je treba v doglednem času računati s protiofenzivo zaveznikov. Položaj je resen, toda ura odločitve še ni prišla.

Ob urni nevarnosti pokličite Weyganda, je rekel maršal Foch na svoji smrtni postelji francoskim državljanom. Sedaj so tako storili.

Pariški listi bodo izhajali samo na dveh straneh, dokler bo to potrebno.

Italija in Francija. Italijanski listi napovedujejo novo spremembo francoske vlade, ki bo imela nalogo urediti odnose z Italijo. Vreme se bo počasi izboljšalo.

Razno

Prizadov delokrog širijo. Žitna centrala Prizad je dobila monopol za nabave in prodajo domače volne. Potom Prizada se bo volna uvažala tudi iz inozemstva. Merodajni krogi nameravajo Prizadu poveriti tudi monopol za uvoz kositra. — Potrebne kredite da Prizadu finančno ministrstvo in je želeli, da bi se sodelovanje opravljal bolj racionalno kakor se je.

Ako kurjač ne zna voziti z lokomotivo. Nedaleč od Sarajeva se je na progi proti Mostarju zgodila pretekli teden železniška nesreča. Na neki postaji, od koder pada proga tako strmo po pobočju hriba proti Sarajevu, da je treba vključiti zobno kolesje, ki zavira prehitro vožnjo, je strojevodja za hip zapustil lokomotivo. Na lokomotivi je ostal kurjač sam, ki pa je mislil, da more opraviti premik tudi brez strojevodje. Pogнал je stroj v tek, potem pa ga ni mogel več ustaviti. Lokomotiva je odbrcala iz postaje in po strmi progi navzdol. Ker kurjač tudi ni znal vključiti zobčastega kolesa v zobni kolessek, se je lokomotiva vsled silne brzine na nekem ovinku prevrnila po bregu navzdol. Kurjač je sicer skočil s stroja, zlomil pa si je nogi.

Dobrovoljci iz 47 raznih držav so se javili na službo v francosko vojsko in se sedaj že tudi bore na zapadni fronti.

Prisilno delo na Slovaški. (ČTK.) Slovaška vlada je sklenila s 1. majnikom uvesti na Slovaškem splošno delovno dolžnost.

Druženje s Poljaki se v Nemčiji strogo kaznuje. »Republikaner« poroča: »Na vsem Pomorjanskem je zaposlenih veliko poljskih ujetnikov in poljskih civilnih oseb v vojni industriji. Kako nevarno je za Nemca, če se s Poljaki, pričajo stroge obsodbe posebnega sodišča v Stettinu. Od tega sodišča je bila obsojena Ana Krohn na leto dni in tri mesece zaporu, ker je občevala s poljskimi ujetniki; 24-letno poročeno Marto Hamster je isto sodišče obsodilo na osem mesecev ječe, ker je plesala v neki gostilni s poljskimi ujetniki. Stettinsko sodišče je tudi obsodilo Editho Grapentin ter Elizabeto Zimmer, iz kraja Friedrichsthal, na 9 oziroma 6 mesecev ječe, ker sta v kuhinji, kjer sta bili v službi, dajali poljskim ujetnikom večje porcije kosila, kakor so dovoljene.«

Kupujte samo pri naših oglaševalcih!

Kotiček sodružic

Odgovor sodružici M. O. V št. 52 smo objavili vprašanje sodružice M. O. V št. 55 smo natisnili odgovor sodružice Č. A. s P. Za zaključek še naš odgovor: Na podlagi Vašega opisa sprememb, ki jih opazate pri Vašem možu, je mogoče dvojje: ali je Vaš mož navezal stike s kakšno drugo žensko, ali pa ga je privabila družba, v kateri se morda pije in karta. Ako je navezal stike s kakšno žensko, potem je to najbrž posledica tega, da ste se poročili premladi. Posledica takih prehitro sklenjenih zakonov je, ohladitev odnošajev med zakoncem v nekaj letih. Zlasti se ta ohladitev opazi, ako je bilo razmerje od početka silno pristrano. Žena, ki se posveti otrokom, se odpove lastnemu življenju, mož pa ostane mnogo bolj svoboden, nevezan, ima mnogo več prilike, da se razgleda okoli sebe in posledica je, da si včasih poišče tudi novo razmerje. V takem položaju ne kaže, da bi moža obsipali z očitki, še manj, da bi kazali ljubosumnost. Kakor tudi je ženi težko, pa se vendarle mora premagati, ako noče doseči nasprotno od tega, kar bi rada. Skrbite za to, da boste vedno prijazni z njim, glejte, da boste tudi vedno čedno oblečeni, taki kot ste bili takrat, ko si Vas je zaželel ob prvem srečanju. Pa tudi sicer ga zadovoljite. Ni treba, da ste vsiljiva, na vsak način pa inicijativna. — Ako pa je mož zašel v pivsko in kvartopirsko družbo, potem je stvar druga. V tem slučaju ga poskušajte odvrti s tem, da ga pridobite za skupne izprehode in tudi ni nič hudega, ako skupno zavijeta v kakšno gostilno. Vi boste vedeli najbolje, kdaj je treba iti. Tedaj se dvignite in mu recite, da greste, njeza pa ne siliti, da gre z vami. Izgovor imate: Grem, ker otroci ne morejo spati sami. Videli boste, da se ga bo to prišlo. Izgleda, da pri Vašem možu stvar še ni predaleč, niti v prvem, niti v drugem primeru, tako, da je za ločitev še vedno čas.

Krompirjeva juha

1 kupico suhega limskega fižola, 1 bokal tople vode, 6 srednje velikih, na male kocke zrezanih krompirjev, 3 na male kocke zrezana korenja, 1 enako zrezano repo, tretjino kupice drobno zrezane zelene, 1 dobro zrezano čebulo, 1 lorvorjev listič, 1 žličico timijana, 2 žlici seseklanega petršilja, 1 žlico moke, 1 žlico masla.

Namoči fižol v topli vodi; moči naj se dve uri. Potem dodaj toliko vode, da imaš dovolj za dva bokala. — Pristavi in kuhaj počasi, dokler se fižol ne začne mehčati; tedaj dodaj na kocke zrezan krompir, korenje in repo, posoli in kuhaj počasi približno eno uro. Nato dodaj zrezano zeleno, sesekljano čebulo in petršilj, lorvor in timijan, ter kuhaj, dokler ni zelenjava mehka a ne preveč zmehčana. — Zarumeni moko na maslu in vmešaj v juho.

S to juho lahko serviraš zapečene kocke kruha.

Juha iz suhega graha

Pol kg zelenega suhega razklanega graha operi in ga namoči čez noč v približno enem bokalu vode.

Drobno zrezano veliko stebelce pora, ¼ žlice soli, 2 bokala vode, ¼ kupice masla, 1 tenko zrezan velik koren, 1 drobno zrezana zelena paprika, 2 zrezana stroka zelene, 1 sesekljana čebula, 1 kupico odcejenih paradižnikov, pol kupice smetane.

Dodaj namočenemu grahu vodo, posoli in kuhaj, dokler ni grah povsem mehak. Tedaj ga stlači skozi sito in vlij zopet v lonec. Raztopi maslo v ponvi, oprži v njem korenje, papriko, zeleno, čebulo in por in pokrij, dokler ni omečano. Vrzi v grah, dodaj paradižnike in pusti počasi kipeti deset minut. Tedaj vmešaj smetano in takoj serviraj.

Kongres angleške delavske stranke za sodelovanje v vladi

Na kongresu angleške delavske stranke v Bornemonthu je stranka v ponedeljek odobrila vstop delavske stranke v Churchillovo vlado. To je bila edina točka dnevnega reda.

Predsednik kongresa je rekel, da je dolžnost angleškega delavstva, da doprinese k zmagi pravične stvari. Stranka ne more samo stati ob strani, marveč mora z vstopom v vlado prevzeti odgovornost in obenem s tem manifestirati vero v mednarodno pravičnost in resničen mir.

Obširno poročilo je podal major Attlee. Rekel je, da je sedanjí trenutek negotovosti najstrašnejši. Angleško delavstvo mora nastopiti v političnem kakor v vojaškem pogledu čvrsto.

Odobritev vstopa delavske stranke v vlado je bila sprejeta z ogromno večino, 2400 glasov je bilo za vstop, 170 proti vstopu v vlado.

Po glasovanju je govoril podpredsednik stranke Greenwood. Bilo bi podlo od nas, je rekel med drugim, če bi sedaj odklonili sodelovanje pri pomoči trem malim državam, na katere je bil izvršen napad, neglede na to, da se je sovražnik približal našim obalam. Ne bi bilo pravično z naše strani, če bi ovirali, da ne bi se izkoristile vse sile našega naroda. Vlada, ki se ravna po tem pro-

gramu, zasluži podporo vsega naroda in tudi one delavske stranke, ki gre v dobro vseh narodov sveta.

Zdravniški pregledi vajencev

Z rešenjem banske uprave VI št. 9359-2 z dne 6. aprila 1940 je odrejeno, da bodo mesto banovinskih in šolskih zdravnikov pregledovali vajence zdravnikov Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Pregledi onih vajencev, ki so bili sprejeti v zavarovanje po 8. aprilu 1939 in še niso bili zdravniško pregledani se bodo izvršili v dneh od 1. maja do 30. junija 1940 s pismenim pozivom na delodajalce, ki so dolžni v smislu § 253 obrtnega zakona poslati svoje vajence na dan poziva k zdravniški preiskavi. Ako ne bi bil kateri izmed vajencev pozvan k zdravniški preiskavi, je to dolžan izvršiti delodajalec sam, da se vajenec v določenem terminu zdravniško pregleda. Lansko leto že preiskani vajenci pa bodo v dneh od 1. maja do 31. maja 1940 ponovno pregledani po onih zdravnikih, ki so izvršili prvi vajenčev zdravniški pregled. Gg. delodajalce prosi urad, da v skrbi za zdravje delavskega naraščaja store vse, da bodo pregledi nemoteno potekali.

Bivši nemški cesar Viljem v Doornu na Nizozemskem je dobil po zasedbi pokrajine pred svojim gradom častno nemško vojaško stražo. Viljem bi se rad selil v Nemčijo, kjer mu hočejo prepustiti v Prusiji nek grad za bivališče. Na Danskem so nemške oblasti prepovedale vsako vrsto lova. Naredba ostane v veljavi tako dolgo, dokler ne bodo Nemci uvedli nov lovski zakon.

Delavski pravni svetovalec

Odvetniški stroški (Zabukovca)

Vprašanje: Odvetnik, ki mi je poslal opomin, da plačam nek dolg, katerega v resnici dolgujem, je v opominu tudi zahteval, da mu povrnem njegove opominske stroške v znesku din 166.50. Ali je upravičen zahtevati od mene te stroške?

Odgovor: Ako ste dolžni, kar v vprašanju sami priznavate, morate povrniti odvetniku tudi opominske stroške, ker so ti stroški nastali po Vaši krivdi, t. j. vsled tega, ker dolga niste pravočasno plačali. Višina teh opominskih stroškov pa se pri takih stvareh do-

loča po višini denarnega zneska. Ker višine dolga ne navajate, Vam ne moremo sporočiti, ali je bil odvetnik upravičen zahtevati opominske stroške v taki višini.

Prodaja posestva (Zagorje)

Vprašanje: Oče moje žene ima posestvo ter se je sedaj poročil drugič. Radi matere so nastali prepri v hiši. Ali lahko oče moje žene proda posestvo, ne da bi nas ostale sorodnike o tem obvestil?

Odgovor: Oče Vaše žene lahko proda posestvo, ki je njegova last, vsak čas, razen če imate Vi, odn. Vaša žena kot njegova hčerka na posestvu vknjižene pravice, ki prosto razpolaganje očeta Vaše žene s tem posestvom omejujejo. Če oče Vaše žene s svojim premoženjem ravna razsipno, se lahko obrnete na sodišče in tam predlagate njegov preklc.

BUČNO OLJE,

vedno sveže in dobro in namizno olje priporoča Tovarna olja, Maribor, Taborska ul. 7

Splošno konzumno društvo POSAVJE

v ZAGORJU ob Savi F. Z. Z. O. Z.

Prodaja svojim članom v prodajalnah Zagorje in Loke vedno sveže in prvovrstno blago po najnižjih dnevni cenah. Član zadrage lahko postane vsak, ki plača Din 2.50 vpisnine in Din 50.— deleža. — Pristopajte k zadrugi, ki bo postala tudi Vaša last in od katere imate le dobiček!